

Izlaganje magistra teoloških znanosti mons. Andrije Anišića na predstavljanju Zbornika radova međunarodnoga znanstvenog skupa „Identitet bačkih Hrvata“ (Zagreb, 27. i 28. studenoga 2008. godine) u izdanju Hrvatskog instituta za povijest iz Zagreba i Hrvatskog akademskog društva iz Subotice, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, 23. rujna 2011. godine.

Briga i zauzimanje crkve u očuvanju identiteta bačkih Hrvata

S radošću ističem da sam ponosan što sam mogao biti sudionikom međunarodnog znanstvenog skupa na temu identitet bačkih Hrvata i što sam ondje mogao dati svoj skromni doprinos.

Večeras ću se kratko osvrnuti na one teme u zborniku koje govore o ulozi Crkve u očuvanju identiteta bačkih Hrvata, a onda se osvrnuti i na aktualnu situaciju uoči popisa stanovništva u R. Srbiji i ulogu Crkve pri ovom popisu.

Crkva je otpočetak uz svoj narod

Sa sigurnošću možemo reći da je Katolička crkva otpočetak bila uz svoj narod. Ne ulazeći u raspravu koliko dugo bački Hrvati žive na ovim prostorima, jamačno je da su na ovim prostorima živjeli i prije dolaska one veće grupe koja je ovamo došla 1686. odnosno 1687. predvođena franjevcima.

Crkva je bila sa svojim narodom i u dobru i u zlu, u žalosti i radosti, u tjeskobama i stradanjima. Crkva je dvorila svoj narod, kako to volimo isticati, ne samo duhovnim darovima nego i svime što je važno za ljudski život.

Biskup Ivan Antunović – svjetionik

I ovih dana, dok iščitavam stranice bogate pisane baštine biskupa Ivana Antunovića uvjeravam se u to još više. Biskup Ivan Antunović ne samo da se zauzimao za vjerski život svoga naroda, nego mu je nastojao pomoći da shvati kako ne može opstati bez njegovanja svoga jezika, bez škola, kao ni bez gospodarskog napretka. Zato je svom „milom rodu“ – kako je najviše i najradije nazivao svoj narod – davao konkretne upute za život koje su obuhvaćale kako vjeru i ćudoređe, tako i sve drugo što je smatrao važnim za njegov opstanak i napredak. Činio je to najprije u svojim brojnim člancima. Naime, u svom radu ja sam ih uz onih četrdesetak koje u svojim djelima navode dr. Matija Evetović i dr. Ante Sekulić, otkrio još više od dvjesto. (ukupno: 147 u Novinama, 72 u Vili i 56 tzv. Dopisa).

I na znanstvenom skupu u Zagrebu govorio sam o biskupu Ivanu Antunoviću. Točnije, prikazao sam njegovo geslo: Sve za vjeru, narodnost i riječ svoju. O tom svom izlaganju ću govoriti kasnije.

Osim mene na znanstvenom skupu od svećenika sudjelovali su i fra Emanuel Hoško i dr. Andrija Kopilović. Andrija Kopilović govorio je o običajima kao čuvarima nacionalne svijesti. Običaji koje je u svom izlaganju obradio vezani su uglavnom za Crkvu i crkvene blagdane kao i za obiteljski život bačkih Hrvata. On ističe da su kroz povijest običaji bili jedna od temeljnih odrednica u čuvanju nacionalne svijesti. Međutim u suvremenom svijetu relativizacije i globalizacije i običaji, kao i mnoge druge vrednote gube svoj značaj, a samim tim i utjecaj na očuvanje identiteta našega naroda. Ta činjenica ujedno doprinosi i ubrzanju procesa asimilacije, a time i svijesti o pripadnosti određenom narodu, zaključuje dr. Kopilović.

I Ladislav Heka s Instituta za komparativno pravo Pravnog fakulteta u Segedinu u svom izlaganju „Povijest Hrvata Dalmatina u Segedinu“, ističe ulogu franjevaca u životu segedinskih Dalmatina. U Segedin su bosanski franjevci došli zajedno s prvim trgovcima iz Dubrovnika, a zatim su predvodili valove izbjeglica koji su novu domovinu pronašli na jugu Mađarske i u Bačkoj. Franjevci su 1503. u segedinskom Donjem gradu uz samostan dobili i crkvu posvećenu Gospi Snježnoj. Papa je 1625. godine preostale kršćane i svećenstvo na jugu Mađarske podvrgnuo pod jurisdikciju beogradskoga misijskoga biskupa, pa je Segedin postao misijskim područjem. Na poticaj nekadašnje južnomađarske franjevačke misije sa sjedištem u Segedinu, donjogradska je crkva već 1640. postala prošteništem „jer je jedan Turčin pri pranju svoga konja u jezeru pronašao sliku Blažene Djevice Marije koju su pri pogibelji 1552. godine vjernici sakrili u jezero Csoporke, a ovu sliku od tada kao Mariju Pomoćnicu štuje cijeli Alfold“. Tako bilježe kronike. Više o tome moći ćete pročitati u Zborniku.

I Bela Tonković u svom radu Subotičko pučanstvo u 17. stoljeću ističe veliku ulogu franjevaca u to vrijeme. U svom predavanju on je predstavio neke rezultate svoga istraživanja kojemu je među ostalim postavio cilj: rekonstruirati demografsku sliku katoličkog stanovništva u Subotici u tom razdoblju, koliko je to moguće, te utvrditi koja je ustanova odnosno koje su ustanove Katoličke crkve u to vrijeme vodile dušobrižništvo na području Subotice. Glavni izvori za postavljene ciljeve bili su mu Arhiv, odnosno ljetopis franjevačke rezidencije u Subotici te Matice krštenih, umrlih, vjenčanih i krizmanih koje su se vodile u franjevačkom samostanu. U prilogu 2 i 3 on donosi popis svih prezimena koja su upisana u Maticama krštenih crkve sv. Mihovila u Subotici od 1687. do 1712. te u Maticama umrlih od 1717. do 1755. zabilježenih i u matici krštenih prije 1712. U prikazu Matice krštenih navodi uz prezime, koja navodi abecednim redom, i godinu krštenja te redni broj pod kojim je dotično prezime ubilježeno u Matici. A u Maticama umrlih također navodi prezime abecednim redom te godinu smrti, broj ubilježbe u matici i izračunatu godinu rođenja jer je naznačeno samo koliko je pokojnik imao godina. U zaključcima g. Tonković uz ostalo ističe da najkasnije od tridesetih godina 17. stoljeća na području djelovanja iz segedinskoga samostana živi katoličko pučanstvo koje je došlo iz Slavonije i Dalmacije. Segedinski franjevci to pučanstvo nazivaju Dalmatincima. To pučanstvo govori vlastitim, tj. dalmatinskim jezikom, a franjevci ga i nazivaju dalmatinskim jezikom. Dalmatinsko je pučanstvo tako mnogobrojno da im je potreban vlastiti dušobrižnik. I Subotica je unutar

područja dušobrižničkog djelovanja segedinskih franjevaca. I u Subotici živi narod koji segedinski franjevci zovu Dalmatincima. Od 1637. godine u segedinskom franjevačkom samostanu gotovo bez prekida postoje dušobrižnici za Dalmatince koji rade na cijelom području Segedina i Subotice. U suvremenoj arhivskoj građi nema nikakvoga traga o župi Bunievacz na teritoriju Subotice i Segedina, koju don Šimun Matković 1622. godine za sebe traži podatke od Sv. Stolice.

Zanimljivo predavanje koje je u vezi s Crkvom održao je i ovdje prisutni Robert Skenderović pod naslovom „Vjerski sinkretizam i problem shizme u Bačkoj tijekom 17. stoljeća“. On ističe da su dosadašnja istraživanja povijesti Bačke u razdoblju osmanlijske vladavine zanemarivala pojavu vjerskog sinkretizma koja je iznimno važna za razumijevanje tadašnjih etno-konfesionalnih odnosa u tome području. Riječ je o zanimljivom fenomenu isprepletanja i međusobnog prožimanja različitih konfesija koji je posebice važan za razumijevanje vjerskog i etničkog identiteta bačkih Hrvata (Bunjevaca/Dalmata i Šokaca). Suvremena istraživanja na tom području, ističe autor, otvaraju nove spoznaje o međusobnom utjecaju vjerskih zajednica i o pojavama njihova međusobnog ispreplitanja na području između rijeka Dunava i Tise u doba osmanlijske vladavine. On najprije prikazuje vjerske prilike u Bačkoj tijekom 17. stoljeća. Zatim prikazuje kakav su položaj u osmanlijskom Carstvu imali katolici, pravoslavci i protestanti naglašavajući da osmanlijske vlasti nisu bile naklonjene katolicima iz više razloga. Prije svega zato što Papa kao vrhovni vjerski poglavar katolika nije bio podanik sultana, za razliku od pečkog patrijarha – crkvenog i svjetovnog vođe pravoslavnih Srba. Osim toga, glavni neprijatelji Osmanskog Carstva bile su katoličke zemlje – Habsburška Monarhija, Poljska i Mletačka Republika. Zato je svaki rat Osmanskog Carstva i katoličkih zemalja donosio nevolje i hrvatskom katoličkom stanovništvu pod osmanlijskom vlašću.

Zanimljivo poglavlje u predavanju g. Skenderovića o laicima u pastoralizaciji – to je bio oblik tolerirane prakse. Naime, malobrojni su lokalni katolički svećenici na razne načine pokušavali naći pravi model učinkovite pastoralizacije svojih vjernika i zaustavljanja širenja utjecaja pravoslavnih i protestantskih svećenika. Tako godine 1623. apostolski vizitator Petar Mazareki izvještava Kongregaciju za propagandu vjere da u Pečuhu postoje neki časni ljudi koji poučavaju Slavu ocu, Anđeoski pozdrav i Apostolsko vjerovanje te da krste u nuždi. Razlog tomu je što je župa bila prostrana pa isusovci koji su ondje pastoralno djelovali nisu stigli do svih dijelova župe, a osobito jer se nisu usudili zalaziti među katolike u okolici budući da je postojala stalna opasnost da ih Turci zatvore i optuže za nekakvo nedjelo po staroj formuli *Kadija te tuži, kadija ti sudi*. U zaključnom dijelu navode se različiti oblici shizme u širem značenju odstupanja od katoličkog vjerskog učenja. Zbog nedostatka svećenika katoličko je stanovništvo često bilo godinama prepušteno samo sebi. Pravoslavni i protestantski svećenici nastojali su tu priliku iskoristiti. U nekim slučajevima za udaljavanje od katoličke crkve nije ni trebala sugestija sa strane. Primjerice, neprihvatanje novoga gregorijanskog kalendara bila je jedna od najčešćih pojava odbijanja poslušnosti katoličkoj crkvi. U zaključku kaže: Analiza položaja pojedinih kršćanskih zajednica pod osmanlijskom vlašću pokazuje da je uglavnom bila riječ o različitim

fenomenima odstupanja katolika od kanona i autoriteta Crkve. Takav je proces u konačnici predstavljao velik udarac i na brojnost hrvatskog stanovništva u Bačkoj. S uspostavom pak organizirane pastoralizacije franjevci Bosne Srebrene tijekom druge polovice 17. stoljeća uspjeli su zapriječiti širenje vjerskog sinkretizma među katolicima u zapadnoj Bačkoj. Sličan uspjeh ostvarili su i franjevci provincije Presvetog Spasitelja koji su iz segedinskog samostana pastoralizirali Suboticu i okolna mjesta. Konačan udarac vjerskom sinkretizmu zadan je tek nakon ponovnog dolaska ugarskog Podunavlja u okrilje srednjoeuropske kršćanske civilizacije. S oslobođenjem od osmanlijske vlasti 1680-tih godina katolici u Bačkoj ponovno su dobili punu zaštitu katoličkih vladara /Habsburgovaca/, a ostvareni su i uvjeti za obnovu redovite crkvene hijerarhije. Tako su nove političke i vjerske okolnosti utjecale na nagli nestanak vjerskog sinkretizma u Bačkoj, zaključuje Robert Skenderović.

Franjo Emanuel Hoško, franjevac, održao je zanimljivo predavanje o Kontroverzijijskim spisima Stjepana Vilova, koji je također bio franjevac, a on je rođen negdje krajem 17. stoljeća u Budimu. Zna se da je Stjepan Vilov 6. svibnja 1709. godine obukao franjevačko odijelo u Iloku i postao član franjevačke pokrajinske zajednice Bosne Srebrene. Po povratku sa studija filozofije i teologije u Italiji bio je profesor filozofske škole u Budimu, a zatim profesor bogoslovnih škola u Osijeku i u Budimu. Po isteku nastavničke službe boravio je u Budimu do smrti 5. studenog 1747. i obavljao službu dekana tamošnjeg Generalnog učilišta.

Fra Emanuel Hoško je prikazao dva djela Stjepana Vilova: „Razgovor prijateljski među krstjaninom i ristjaninom pod imenom Francesca i Theodora nad plemenitim i ugodnim nazivanjem sadassnjim Faljen Isus“ (Budim, 1736.) i „Kratk i krotak razgovor megu kerstianinom i ristianinom pod imenom Francesca i Theodora sveerhu onnii obicasainii megu ristiani ricsii: u kojoj sam se viri rodio, u onoj chu i umreti“ (Budim 1741). Radi se o didaktičkim spisima koji vode u blagu vjersku polemiku između pravoslavaca i katolika. Ipak su te njegove knjige ponajprije upravljene podizanju cjelovitog vjerskog i moralnog života katoličkih i pravoslavnih kršćana, a vjerske razlike su samo neposredni primjeri i razlozi zamora u kršćanskom životu „jer nikakve se ne vidi želje od kriposti razuma i serca u našem puku“. K tome su i važan kulturno-povijesni dokument o izgradnji kulturnog identiteta podunavskih Hrvata sredinom 18. stoljeća.

Zanimljivo je kako Vilov obrazlaže zašto je napisao Razgovor prijateljski: „Pervo da oni koi dosad nisu marili nazivati Faljen Isus i odgovarati 'Uvike' u napridak, bacivši svoju budalaištinu, to čine. Drugo da oni koji su nazivali, razume što čine i koja dobra u tom se zauzderžavaju, vide da bi željenije u napridak to činili i tako nazivali. Treće, da je lašnje imati onima koji žele štiti i naučiti, koje dobro. Četvrto, da se po ovaki način dobro viđeni ljudi nauče i u veselu razgovoru kripostan razgovor imati, itd.“

Ne smijem u ovom svom prikazu o ulozi crkve u očuvanju identiteta bačkih Hrvata zaobići ni predavanje Mije Karagića „Očuvanje identiteta bačkih Hrvata“. U navođenju uzroka gubljenja

nacionalnog identiteta i asimilacije Hrvata u Mađarskoj, pa tako i bačkih Hrvata, Mijo Karagić među ostalim u 9. točki govori o Moralnoj i duhovnoj ugroženosti obitelji, a u 10. Bački su Bunjevci i Šokci svoju rimokatoličku vjeru sačuvali do danas.

Glede stanja u obitelji ističe: Danas je sve manji broj onih obitelji u kojima se dijalog između djeteta i roditelja vodi na hrvatskom jeziku, iako je to moguće osigurati i u mješovitim brakovima. Znam da današnji mladi ljudi ne mogu razmišljati kao njihovi roditelji, ali ono osnovno i najvažnije, odnos prema roditeljima i ostalim članovima naše uže i šire zajednice, moralne su kategorije za sva vremena. Danas su te ljudske osobine poremećene, iskrivljene i kao da su u gajenju etničkih tradicija postale sekundarne.

U završnoj točki ispitivanja uzroka odnarođivanja Karagić ističe: Bački su Bunjevci i Šokci svoju rimokatoličku vjeru sačuvali do danas. Crkva je u njihovu duhovnom razvoju uvijek imala važnu ulogu. Najveće traume na vjerskom polju doživljavali su nakon Drugog svjetskog rata, kada je Crkva zbog filozofije nove komunističke vlasti marginalizirana, a vjernici teroriziran. U školskim ustanovama zabranjen je vjeronauk, a naše su seoske crkve ostale bez svojih dušobrižnika koji govore i hrvatski. Služba Božja, razni crkveni i obiteljski obredi (vjenčanje, krštenje, pogrebi...) zbog pomanjkanja svećenika održavaju se uglavnom na mađarskom jeziku. Tako Crkva u jačanju nacionalnog ponosa, u oblikovanju svijesti i očuvanju materinskog jezika postupno gubi svoju tradicionalnu ulogu.

On zaključuje: Ako Hrvati na bačkim prostorima kane opstati i svoj identitet sačuvati i u 21. stoljeću, moraju se prije svega prilagoditi posve novim životnim uvjetima, novim gospodarskim okolnostima i političkim standardima globalizirane Europe. To pak bez jedinstva, bez pozitivne vizije kolektivne budućnosti, neće moći. Podijeljenost automatski dovodi od izoliranosti raznih stavova i koncepcija o vitalnim životnim interesima i potrebama našega čovjeka na ovom prostoru. Prirodno je da jedinstvo bačkih Hrvata prvo moramo stvoriti u svojim sredinama i u Mađarskoj i u Srbiji... a onda i prekograničnu suradnju... Kako postići političko jedinstvo na relaciji Baja – Subotica; utemeljenje zajedničkih udruga; zajedničke publikacije (novine, kalendari); uspostavljanje konkretne prekogranične suradnje; važnost institucionalnih odnosa bačkih Hrvata s matičnom državom Hrvatskom; izgradnja kulturne autonomije Hrvata na ovom prostoru i jačanje njihova institucionalnog zaleđa.

Nakon svega ovoga vratimo se Antunoviću. Sve za vjeru, narodnost i riječ svoju – bilo je njegovo geslo. Mogli bismo ustvrditi da su nam načela na kojima je Antunović gradio opstanak i napredak svoga naroda potrebna i danas. Već je bilo riječi o važnosti jezika i buđenja nacionalne svijesti, ja bih se ovdje zadržao na onom prvom načelu: Sve za vjeru svoju...

Sve za vjeru svoju

Antunović je prije svega bio svećenik. I sve njegovo djelovanje bilo je pastoralno, pastirsko djelovanje za dobrobit naroda. Isti cilj je imao i kad se zauzimao za narodni preporod i za

prosvjetu i napredak svog naroda na gospodarskom polju. U tom smislu u njegovom geslu na prvom mjestu stoji „sve za vjeru“.

Za Antunovića je vjera sastavni dio ljudskoga života. Bez nje čovjek jednostavno nije potpun. Tako u „Odmetniku“ piše: „Vjera nije svečana oprava da se njom kitimo, već je svakdanja potreba“.¹ To ističe i u svom najopsežnijem djelu „Bog s čovikom“ kad govori o svagdanjoj potrebi Božje riječi: „Neima dakle takova čovjeka, ni mlada ni stara, ni bogata ni siromašna, ni učena ni prosta, komu riječ Božja svakim danom i svakim časom ne bi potrebna bila“.² Kako je iz gornjih navoda vidljivo za biskupa Antunovića vjera je život a ne tek neki puki običaj ili, kako je on to slikovito rekao, samo neka „vanjska oprava“. On je bio ponosan na vjeru svojih otaca, ali je naglasio: „Vjeru svojih otacah izpoviedamo ne samo riečju već i činom“.³ Čovjeku je vjera potrebna za život, za sreću. I zato su posljedice odbacivanja vjere velike. Evo nekoliko navoda iz Antunovićeve djela, koji će to potkrijepiti: „Gdje umom ne vlada viera, tamo u srcu ne stanuje ljubav“, piše u Bariši Kitkoviću.⁴ U već spomenutom djelu „Bog s čovikom“ čitamo: „Vjeru u narodu utamanit, jest u čovjeku uzbudit oholost i uzglasticu neradinosti prostrt. A ovie se narod ne podiže, već svakim danom dublje pada“.⁵ U istom djelu, na drugom mjestu tvrdi: „Tko dopusti da mu u srdce unidje nevjera, onoga se pamet na toliko zamrači da već niti najsvietlije istine ne vidi“.⁶

Nakon ovih misli, smijemo ustvrditi: Za Antunovića je rad za dobrobit naroda bio nezamisliv bez vjere. On tvrdi: „Ta narod je tielo, koje nije nikako dopušćeno većma štovati i cijeniti, nego li vjeru. Zato upravo nepametno i opako čine oni, koji zapušćaju vjeru, samo narodnost uzvisivati i razširivati nastoje“.⁷ Ovu oporuku biskupa Antunovića, kao teolog, vrlo rado spominjem političarima i predstavnicima brojnih sadašnjih udruga bačkih Hrvata.

Ovaj kratki osvrt na Antunovićevu misao o vjeri završavam jednim vrlo zanimljivim navodom u kojem on obrazlaže zašto je potrebno čak dnevno ići na sv. misu. To osobito vrijedi za starije. Evo zašto: „Probitačno“ bi bilo, poučava Antunović, da takvi osim što kod kuće mole za blagoslov svoje obitelji, idu svaki dan i na misu, a osim toga „svaki dan po jedan sat, prije il posli podne, kako im zdravlje dopuštja u crkvi probave, te se u Presvetom oltarnom otjastvu Spasitelju svojemu klanjaju, komu naskoro doći žele“. Na taj način, nastavlja on, „stalo bi se na put mnogoj zavadi, nemiru i psovki, te bi se nedvojbeno i više molitvica izlilo i blagoslova Božjeg ne samo na pojedine obitelji, nego i na ciele občine izprosilo“.⁸ Dakle, prema Antunovićevom učenju, Sveta

---

¹ I. Antunović, *Odmetnik*, Zagreb 1875., str. 174.

² I. Antunović, *Bog s čovikom na zemlji. Djelo predstavljajuće trojedina Boga u doticaju s'čovikom, u svih njegovih vjerskih i društvenih odnošajih*, Vac, 1879., str. 538.

³ I. Antunović, *Odmetnik*, str. 228.

⁴ I. Antunović, *Gospodar Bariša Kitković (rukopis – uvezano)*, str. 360.

⁵ I. Antunović, *Bog s čovikom...*, str. VI.

⁶ *Isto*, str. 268.

⁷ *Isto*, str. 127.

⁸ *Isto*, str. 233.

misa je najbolja molitva. Potiče sve članove obitelji da svaki dan idu na misu, a ne samo nedjeljom. Na svakodnevnu misu potiče napose privatne poduzetnike koji mogu sebi lakše rasporediti obaveze. Za sreću i blagoslov obitelji vrlo je značajno i korisno kad stariji radnim danima idu u crkvu i ondje pod misom Bogu posvećuju sebe, svoju djecu i unuke, sluge i imanje.

„U Novom zavjetu predviđeno je da vjernici svaki dan sudjeluju u misi, ali ova dužnost ne veže poljodielce, vrlo teške žene i matere malane jošter dojeće djetce, ali svi starci i starice kao što i oni rukotvorci, koji poslove svoje doma obavljaju, dužni su po duhu sv. Majke Crkve svaki dan Crkvu polaziti, te sebe, svoju obitelj i cielu občinu u milosrdje Božje proporučivati... Trieba vazda Boga kano blagotvora, dobročinitelja i branitelja neprestano zazivati ako želimo da se nesgoda i šteta od nas udalji, a srieća i napredak k našoj obitleji pridruži“. Da bi uvjerio svoj narod u potrebu i korist takve prakse ističe: „Istinitost ovoga ne možemo inače uviditi izim ako napose pokušali budemo dneve u koji smo sv. misu slušali s onimi u kojih smo ovu zanmarili prisposdobiti. To čineć pokazati će se odmah u kojih smo mi i naša družinčad s poslovanjem našim bolje napriedovali... Gdje je Isus tamo je svagdie napriedak i obrana“.⁹

Iz svega rečenog vidljivo je koliko je Antunoviću bila na srcu vjera. On je mogućnost napretka svoga milog Roda vidio prije svega u življenju po vjeri.

Danas je što se tiče vjere situacija puno gora nego u njegovo vrijeme. Bezbožni komunistički režim ostavio je i u našem narodu duboke posljedice. Kao svećenik ni ja ne mogu ništa drugo reći nego istaknuti da je izlazak iz krize na mnogim područjima života i rada našega naroda, osobito na području međuljudskih odnosa, moguć jedino po povratku istinskom kršćanskom životu. Bez spremnosti na opraštanje i usavršavanja međusobne ljubavi teško će biti obnoviti slogu u našem narodu a bez sloge, međusobne ljubavi i podrške svakoga svakomu u onomu što se tiče zajednice nećemo moći napredovati. Dok ne budemo znali radovati se tuđem uspjehu i suosjećati s drugima u neuspjehu, drugim riječima, ako se ne budemo znali radovati s radosnima i plakati sa zaplakanima, nećemo moći naprijed. I dok ne naučimo poštivati različitost mišljenja a da se ne srdimo i ne prestanemo komunicirati s drugima, nema nam napretka. U zajednici kao što je naša općem dobru uvijek treba dati prednost pred osobnim razmimoilaženjima. Nikomu cilj ne smije biti raditi i dokazati da je onaj drugi bio u krivu, nego dati svoj doprinos općem dobru. A to je sigurno nemoguće, da ostanem dosljedan Antunovićevoj misli, bez molitve a napose bez sudjelovanja u svetoj misi.

Crkva je bila i bit će uz svoj narod

Svima je poznato da je Katolička crkva nadnacionalna, ali u svoje krilo prima sve narode, sve ljude. Imam jednog vjemika Bunjevca ne-Hrvata koji mi je najbliži i jedan od najboljih suradnika u župi. Katolička crkva ne spori nikome pravo da se izjasni kako hoće, ali Katolička Crkva predvođena svojim biskupima i svećenicima, napose biskupom Lajčom Budanovićem,

---

⁹ I. Antunović, *Bog s čovikom...*, str. 591.

Matijom Zvekanovićem, a i sadašnjim biskupom Ivanom, te napose svećenikom Blaškom Rajićem, kojega dobrano svojataju Bunjevci ne-Hrvati, nikada nije dovela u pitanje pripadnost Bunjevaca i Šokaca hrvatskom narodu.

Osobno imam jednu anegdotu iz suda kada sam se na pretresu suočio s nekim čelnicima bunjevačkih institucija i njihova tri advokata radi tužbe koju je 15 svećenika Hrvata Bunjevaca podnijelo protiv njih zbog klevete u Nedeljnom telegrafu. Tada sam im rekao: nikada, do kraja života neću se odreći svoje uloge prosvjećivanja našega naroda ističući da po mojem saznanju, čitajući znanstvena djela i članke, Bunjevci pripadaju hrvatskom narodu. Onda je jedan od advokata skočio prema sutkinji i rekao, eto istina je oni odnarođuju, pretapaju Bunjevce u Hrvate, a ona ga je smirila riječima: „Prosvjećivati i pretapati nije isto“. Poznato je da je taj sud završio tako da su se čelnici spomenutih institucija u posebnom priopćenju ispričali Crkvi i svećenicima tvrdeći da nisu tako mislili ni rekli kako je pisalo Telegrafu.

Najnovije

Prenosim vijest objavljenu u „Blicu“ od četvrtka (22. 09. 2011.). Iz te vijesti da se zaključiti da je iz jedne riječi ili rečenice s press konferencije, koju su imali naši biskupi u Subotici u vezi s popisom stanovništva, Suzana Ostojić Kujundžić, predsjednica Izvršnog odbora Bunjevačkog nacionalnog savjeta zaključila sljedeće: „Nakon višegodišnjeg spora sa hrvatskim institucijama iz Vojvodine i delom sveštenstva koji Bunjevce smatraju kao deo hrvatskog a ne autohtonog naroda, u Bunjevačkom nacionalnom savetu su zadovoljni prekjučerašnjim obraćanjem poglavara Katoličke crkve. Iz dela izlaganja u kome je rečeno da je poželjno isticanje vlastitog identiteta u BNC je okarakterisano kao konačno priznavanje Bunjevaca kao autohtonog naroda!“

Prema pisanju „Blica“ u članku „Bunjevci zadovoljni izjavama biskupa“ koji je potpisao D. Šolaja, Suzana Ostojić je izjavila: „Jedan od biskupa pozvao je Mađare, Bunjevce, Hrvate i druge narode da na predstojećem popisu stanovništva slobodno iskažu svoju pripadnost katoličkoj veri, ali i nacionalnu pripadnost. Niko ne treba da nas podseća da smo katolici, ali ovo je prvi put da neko od visokih crkvenih zvaničnika pomene i Bunjevce kao narod. Svi živimo za taj dan kada ćemo ravnopravno biti tretirani u crkvi i kada ćemo moći da se krštavamo, venčavamo i sahranjujemo na svom jeziku. Taj dan se bliži, rekla je Suzana Kujundžić Ostojić“.

Moj odgovor gospođi Suzani:

Sigurno nije blizu dan, iako je ona možda vizionar, kada će Crkva odobriti liturgijske knjige na ikavici ili bunjevačkom govoru. A ako se to dogodi ja izjavljujem: Kad Crkva odbori liturgijske knjige na bunjevačkom – kako ona očekuje – s ponosom ističem da ću prvi radosno služiti misu na bunjevačkom, na ikavici, jer ikavica je dijalekt hrvatskog jezika, a ikavicom govori većina Hrvata.

A na njezinu primjedbu da Bunjevce (ne-Hrvate) nije potrebno podsjećati da su katolici, ističem: Volio bih da i Hrvati i Bunjevci – ne-Hrvati malo više mare za Crkvu i vjeru, slika bi pred ovogodišnji popis stanovništva bila drugačija. Sigurno ne bismo toliko strepili kakvi će biti rezultati. Ali nažalost premalo je na misi naših ljudi – svega deset posto! To je tragedija našega naroda i iz toga je razvidno da je utjecaj Crkve na očuvanje identiteta bačkih Hrvata sve manji.

Zaključak

Želio bih u zaključku ovog svog prikaza Antunovićeve misli o vjeri, narodu i jeziku izvući, koja bi danas mogla biti poruka njegove misli bačkim Hrvatima – Bunjevcima i Šokcima.

To je prije svega poziv na obnovu vjere, sloge i ljubavi jer je Antunović u Poučnim iskricama zapisao: „Nesloga je braću razdijelila i bogatu kuću u siromaštvo rinula“.¹⁰ Svijest o toj neslozi i svoju bol zbog toga očitovao je u pismu Iliji Okrugiću: „Hrvati se među se hrvu i čupaju. Ovo mene već odavna bode, riže, peče, žeže i možem reći umara...“.¹¹ Vjera i narodna svijest su zalag budućnosti. To je izrazio u svom djelu „Odmetnik“ u kojem majka savjetuje sina koji odlazi u svijet: „Dvoje mi je na srcu, čedo moje, čega prešutiti ne mogu i, što bih rada da ti ulijem u pamet i usadim u srce, na vječnu uspomenu. Prvo: da zadržiš u svih okolnostih svoga života vjeru onako postojano, kako nas ju sv. mati Crkva uči. A drugo: da se svojem narodu, iz kojega si nikao, nikad u svijetu ne iznevjeriš“.¹² Zahvaljujem!

Andrija Anišić

Dokument preuzet s portala www.zkvh.org.rs.

---

¹⁰ I. Antunović, *Poučne iskrice*, Temišvar 1872., str. 17.

¹¹ I. Antunović, Pismo Iliji Okrugiću od 20. studenoga 1879., u: M. Evetović, *Biskup Ivan Antunović...*, str. 157.

¹² I. Antunović, *Odmetnik*, str. 37.